

УДК 321

О.Г. Мазур, канд. політ. наук, доцент*Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля
кв. Молодіжний, 20 а, м. Луганськ, Україна, 91034***ПОЛІТИЧНЕ РІШЕННЯ І ПРОЦЕС ЙОГО ПРИЙНЯТТЯ:
СПЕЦИФІКА НАЦІОНАЛЬНИХ ТА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ УМОВ**

Аналізуються сутність і умови прийняття політичних рішень. Визначається залежність якості і ефективності політичних рішень від суспільно-політичних чинників.

Ключові слова: *влада, політичне рішення, механізм, довіра, вибір, управління.*

Політична трансформація поряд із комплексною зміною політичної системи, економічного, громадського і державного ладу, значною мірою визначає зміну політичного режиму як сукупності засобів і методів здійснення політичної влади. Реалізація політичної влади, як відомо, здійснюється за допомогою ухвалення рішень, механізм і процедури прийняття яких, в свою чергу, характеризують ступінь впорядкованості і демократичності новоствореного режиму.

Проблема прийняття владними суб'єктами політичних рішень, вивірених, якісних і оптимальних з точки зору національних інтересів, таких, що вкладаються в чітко визначений і офіційно схвалений внутрішньополітичний та зовнішньополітичний курс держави, підтримуваний громадськістю, набуває особливої актуальності в політико-трансформаційних умовах. В даному контексті йдеться передусім про необхідність забезпечення якості політичних рішень, що відіграють значний, а подекуди і вирішальний, вплив на суспільно-політичні процеси, правові та соціально-економічні стандарти суспільного і державного життя. Відтак, йдеться про проблеми, глобальні для українського суспільства і держави, їх нормального функціонування і розвитку, такі як визначення та реалізація державної стратегії; гарантування національної безпеки в усіх сферах; оптимізація форми державного правління, державно-територіального устрою, політичного режиму; захист прав людини і громадянина тощо.

Проблематика прийняття політичних рішень із глибокої давнини привертала увагу, істориків, філософів, політиків, однак остаточно склалася наука про прийняття рішень у другій половині ХХ століття. Серед закордонних дослідників необхідно назвати тих, чії роботи в цій галузі визнаються класичними: Дж. Андерсон, Р. Даль, Б. Дженкінс, Дж. Д'юї, Й. Дрор, М. Егенберг, К. Ерроу, А. Етціоні, Г. Лассуел, Ч. Ліндблом, Дж. Марч, В. Норман, Дж. Олсен, П. Сабат'єр, Г. Саймон. До вітчизняних дослідників загальнотеоретичних питань цього процесу необхідно віднести Т. Боднар, що вивчає проблеми оптимального рішення у збуреному середовищі; В. Бакуменко, який займається проблематикою формування рішень; Б. Кухту, який присвятив свої наукові пошуки аналізу ситуації ухвалення політичного рішення і процесу його імплементації; О. Новакову, завдяки якій визначені інституційні межі прийняття політичних рішень та ін. Російська політологія в цьому напрямі досліджень представлена Д. Балуєвим, А. Дегтярьовим, Л. Євлановим, В. Ігнатовим, Д. Зеркіним, Г. Купріяшиним, О. Колобовим, А. Корніловим, О. Ларичевим, А. Макаричевим та ін.

Незважаючи на численні наукові доробки, дискурсивність проблематики політичних рішень демонструє високий потенціал завдяки національній та соціально-політичній специфіці трансформаційних процесів в сучасному політичному просторі. Тому, метою даної статті є визначення особливих процедурних аспектів прийняття політичних рішень в умовах політичної трансформації.

У державі, в суспільстві через систему державного управління, з одного боку, по каналах ухвалення офіційних рішень акумулюється і виражається «колективна воля» соціуму, а з іншого – через певні інституціональні механізми і за допомогою інструментальних засобів вона реалізується в гласній публічній політиці, пов'язаній з управлінням громадськими справами. Управління включає два процеси: по-перше, регулювання колективних ресурсів суспільства і, по-друге, цілеспрямоване керівництво людьми, підтримка стабільності, певного інституціонального порядку, спілкування між ними.

Значення процесів ухвалення політичних, державних рішень і для політичної теорії, і для практичної політики настільки велике, що сама сутність політичної влади і адміністративного управління в західній політології зводиться до інтерпретації реального контролю над ухваленням рішень, а осіб, що приймають рішення, особливо рішення стратегічного характеру, відносять до володарюючої еліти. Одним з перших, хто включив цю проблематику в політологію, був американський вчений Г. Саймон, робота якого «Адміністративна поведінка: Дослідження процесу ухвалення рішень в адміністративних органах» заклала основи теорії ухвалення державних рішень [1, с. 56]. Звертає на увагу той факт, що тут йдеться не про політичну, не про фінансову і навіть не про владну еліту, а про ту, еліту, що «володарює», тобто реально впливає на прийняття політичних рішень. На користь такої точки зору, російська дослідниця О. Гаман-Голутвина, визначаючи політичну еліту як категорію людей, що приймають ключові рішення, особливо обумовлює, що для участі в ухваленні рішень головне – не формальний статус, а міра реального і значимого впливу людини на політичний процес. «Багато хто з них займає ще і найвищі позиції в структурах влади, але важливо звертати увагу на те, чи відповідає статус можливостям» [2].

Фахівцями вироблені різноманітні визначення категорії «рішення», зважаючи на особливості його прийняття та реалізації. Так, на думку польського політолога А. Боднара, рішення – це завжди акт вибору, що робиться перед початком діяльності особами або групами людей [3, с. 5]. З точки ж зору засновників теорії менеджменту, рішення – відповідно до постулатів теорії «раціонального вибору» (rational choice) – визначення альтернативи. Ухвалення рішень – складова частина будь-якої управлінської функції, це інтегральна частина управління організацією будь-якого роду [4, с. 34]. Політичними ж є такі рішення, які за своїм змістом торкаються узгодження або подолання конфліктних, неспівпадаючих або різних соціальних інтересів. Політичне рішення, на думку російських вчених, – це здійснюваний в колективній або індивідуальній формі процес визначення завдань політичної дії, етапів, способів їх, досягнення, зв'язок з реалізацією влади [5, с. 230].

За переконанням російських дослідників В. Пугачова та О. Солов'йова, політичне рішення виступає центральним елементом перетворення політичних вимог різних груп в запрограмовані дії за допомогою прийнятних засобів і методів регулювання громадських процесів. Процес ухвалення політичних рішень вони бачать як «технологічне перетворення актів політичної влади в конкретні механізми управління соціальними процесами» [6, с. 112]. А науковець А. Дегтярьов вважає, що політичне рішення може бути представлено як «певна сукупність операцій, як система і процес організаційної діяльності» [7, с. 216].

Українські дослідники схильні вбачати у політичному рішенні передумову утвердження в межах історичних можливостей сталості й надійності політичної влади, стійкості й упорядкованості політичних відносин, раціональності та ефективності функціонування організаційних структур, а також важливу форму здійснення політичної влади. З політичними рішеннями пов'язані постановка політичних проблем, мотивація політичної діяльності, чітке визначення завдань та ін. Політичне рішення, як зазначено, є актом, здійснюваним суб'єктами політики, спрямованим на втілення в життя політичних цілей і завдань, здійснення для цього відповідних заходів на основі аналізу інформації, вибору варіантності дій, урахування політичного часу і реальних політичних сил [8, с. 49].

Отже, поняття «політичне рішення» інтегрує в собі певну сукупність змістовних аспектів, а саме - вибір одного з варіантів дій відповідно до наміченої мети; результат вибору у вигляді документу або владного розпорядження та процес підготовки, який інтегрує всю управлінську діяльність щодо прийняття і реалізації одного з варіантів дій. Взагалі, політичні рішення є ефективною сполучною ланкою між правом і політикою, зазначає польський дослідник К. Опалек [9].

Таким чином, визнати те або інше рішення політичним – означає розглянути його складові, дати інтегровану оцінку в контексті інтересів, владних повноважень, можливостей, стосунків і ресурсів, суб'єктно-об'єктних взаємовідносин. Політичне рішення безпосередньо відображає суть політичної влади. Зокрема, дослідник В. Лисцов формулює два підходи до визначення критеріїв і меж політичного рішення. По-перше, до класу політичних рішень належать тільки ті рішення, що їх ухвалюють посадовці або колегіальні органи державної влади, які одночасно готують економічні, адміністративні та інші види рішень. По-друге, політичне рішення – не лише рішення в рамках державних інститутів, а й рішення політичних партій, груп тиску, що мають значні ресурси і вагомий вплив на політичний процес. А. Дегтярьов додає ще один важливий критерій в окресленні меж політичних рішень – характеристику агента, який його ухвалює [7, с. 87].

Отже, специфічними рисами, що відрізняють політичне рішення від іншого роду рішень є їхня колегіальна природа та соціальна значущість. Звісно, що процес ухвалення та реалізації політичного рішення представляє собою взаємодію державних органів як агентів, що готують, затверджують, виконують або контролюють ті чи інші рішення. Для окреслення ж іншої визначальної особливості політичних рішень маємо застосувати низку критеріїв, запропоновану Н. Подвірною. По-перше, політичні рішення мають формулювати загальні завдання, що зачіпають базові цінності й корінні інтереси основних соціальних груп та політичних акторів. По-друге, ці рішення мають впливати на збереження або зміну нормативно-політичного ладу. По-третє, політичні рішення пов'язані з регулюванням, розподілом і перерозподілом ключових ресурсів суспільства [10, с. 183].

Загалом в сучасній політичній науці існують два основні підходи, щодо розуміння процесу прийняття та реалізації політичних рішень. Так, згідно першому, нормативному підходу, цей процес представляє собою вироблення цілей, їх раціоналізацію, використання стандартних схем, моделей для розробки і прийняття документів, він обмежений лише теоретико-аналітичними процедурами і розумовими операціями, що завершуються вибором оптимальної моделі рішення і її досить жорсткою формалізацією. Інший, поведінковий підхід, розглядає цей процес як специфічну взаємодію людей, зорієнтовану на виконання і використання різноманітних чинників, що впливають на ухвалення рішень в конкретній ситуації. За цих умов межі цього процесу розсовуються, включаючи в нього і практичні, технологічні заходи по реалізації рішень.

Фактично, остання позиція ототожнює увесь процес політичного управління і механізм державної політики з усвідомленим прийняттям і здійсненням державних рішень. До певної міри це повинно було б виключити з управлінського процесу спонтанні чинники і стихійні регулятори політичного життя, зробити його прозорим і контрольованим елітою і суспільством. До безперечних переваг нормативних теорій ухвалення політичних рішень можна віднести їх концентровану увагу до розробки оптимальних

правил і процедур, алгоритмів і формалізованих моделей, відповідно до яких повинен будуватися цілісний процес ухвалення державних рішень. Ці підходи орієнтовані на раціоналізацію політичних рішень, оскільки стандартні алгоритми, що в цьому випадку розробляються, покликані підвищити раціональність, відкритість, контрольованість, ефективність вибору цілей і засобів їх досягнення, що фокусуються в нормативній формулі оптимального для заданої політичної ситуації рішення. В той же час, слабкість нормативного підходу полягає у відомому перебільшенні ролі «ідеальних типів», раціональних моделей рішення, що відволікаються від самих суб'єктів управління, їх інтересів, цінностей і установок осіб, що приймають рішення, а також існуючих ієрархічних стосунків між ними.

Ухвалення політичних рішень, як визначає Н. Подвірна, це комплексна й кооперативна діяльність соціальних акторів. Цей процес пронизаний горизонтальними та вертикальними комунікаціями, прямими та зворотними взаємозв'язками між акторами [10, с. 183]. Відзначимо, що в управлінні існують деякі принципи взаємовідносин між суб'єктами і об'єктами, а саме, відповідність суб'єкта об'єкту; зворотний зв'язок об'єкту з суб'єктом, і співвідносність і взаємнообіговість суб'єктів і об'єктів в процесі ухвалення політичних рішень. Перше правило пов'язане з тим, що зона легітимних повноважень і владної компетенції владного органу, що приймає рішення, повинна покривати область підготовки і проведення законопроектів саме у сфері його повноважень, не поширюючись спеціально на функціональне поле іншого владного органу, або його підрозділу. Іншими словами, об'єм владних повноважень і відповідальності суб'єкта, що приймає рішення, повинен відповідати характеру інтересів і пріоритетів керованого об'єкту.

Принцип зворотного зв'язку і самокорекції рішень визначає порядок, при якому керівники, що приймають рішення, або колегіальні органи повинні постійно взаємодіяти зі своїм об'єктом управління, періодично контролювати і коригувати окремі політичні рішення, а якщо виникне необхідність, то і усю державну стратегію, залежно від успіху або невдачі в здійсненні урядом, іншими владними структурами того або іншого напрямку внутрішньої політики, здійснюваної в країні.

Останній принцип безпосередньо пов'язаний із ієрархією суб'єкт-об'єктних рівнів в державній політиці, а також з проблемою класифікації політичних рішень, критерії якої обумовлені роллю суб'єкта ухвалення рішення, так само як і об'єктом керівництва, з приводу якого це рішення приймається, і, нарешті, самим характером їх взаємодії.

Одна з цікавих спроб типологізації політичних рішень була зроблена польським політологом Т. Клементевичем. Він підрозділяє політичні рішення по двох підставах: колу суб'єктів, що беруть участь у виборі політичної дії, і рівню інтеграції сфери соціальних інтересів об'єкту керівництва або адресата рішення [11, с. 205]. До того ж політичні рішення можуть бути колегіальними й індивідуальними. Не можна не помітити, що в механізмі ухвалення політичних рішень виділяються формальні і неформальні ланки, офіційні і неофіційні канали вироблення і підготовки. Рівень впливу цих факторів визначається моделлю владних відносин в державі. Розглядаючи механізми вироблення та здійснення державної політики, А. Дегтярьов зазначає, що практика реалізації державних рішень тісно пов'язана з двома аспектами публічної політики: регулюванням громадських ресурсів і інституціональними способами, інструментальними засобами керівництва людьми тобто з функціонуванням політичного режиму країни [12, с. 189.].

Не потребує додаткових аргументів той факт, що ефективність політичного режиму – це фактична результативність основних інститутів політичної системи і, передусім, міра реалізації найважливіших функцій державного управління, що відповідає очікуванням найбільш впливових громадських груп. Формування та втілення державної політики відбувається через прийняття рішень та подальших дій та, водночас, потребує контролю і можливості коригування. Як відомо, до основних вимог, що пред'являються до політичного рішення, відносять: відповідність чинному законодавству і статутним документам; обґрунтованість; своєчасність; реалізованість; адресність; несуперечність; директивність; поєднання жорсткості і гнучкості; можливість контролю виконання; ефективність.

Процедура прийняття політичного рішення багато в чому залежить від характеру політичного режиму. Так, авторитарні та тоталітарні режими мають особливі правила прийняття політичних рішень. Для них характерні авторитарно-бюрократична технологія та закритий характер: рішення приймає обмежене коло осіб, без всебічного аналізу різноманітної інформації, кулуарно, без обговорення з політичною опозицією (якої часто просто офіційно не існує), без урахування громадської думки.

На відміну від тоталітарних та авторитарних режимів, демократичні політичні режими мають чітко визначені процедурні правила прийняття політичних рішень – зафіксовані в законах та нормах, зі сталою традицією публічних дебатів, узгодження між різними групами, з урахуванням громадської думки. Процес прийняття політичного рішення в офіційних органах не є простим актом голосування й підтвердження, а є складною системою відносин і дій. Його можна характеризувати як боротьбу за прийняття політичного рішення. Така боротьба розгортається з моменту виникнення проблеми як такої, впливає на розробку рішення та його вибір. В умовах парламентської демократії сформувалася загальна традиція проходження дебатів, прийняття рішень, протистояння більшості й опозиції.

Українська дослідниця Д. Зубрицька відзначає, що взаємодія більшості і опозиції у двопартійній і багатопартійній системах суттєво різняться. У двопартійній – результати голосування з політичних проблем більш передбачувані, а в багатопартійній – значну роль відіграє погодження між фракціями,

міжпарламентські групи тощо [13, с. 2]. Так, процедура прийняття рішень у двопалатному парламенті, коли потрібне погодження позицій палат залежить від змісту законопроекту. Така традиція, наприклад, існує в США, тут, «якщо справа торкається проходження законопроекту, то залучаються обидві палати». На відміну від американського, парламент Великобританії демонструє «традиціоналізм протистояння», при якому опозиція не погоджується з більшістю з жодного питання, що ніяким чином не заважає процесу прийняття рішень шляхом голосування більшістю. В Конгресі ж США партії голосують не за вказівкою лідера фракції, оскільки члени конгресу не зв'язані фракційною дисципліною, а діють відповідно до зацікавленості своїх політичних та економічних «спонсорів». Тому тут, навіть в умовах двопартійності, йде постійна боротьба за голоси. Багатопартійна парламентська система, яка створюється в Україні, за оцінкою фахівців, припускає постійну боротьбу за голоси, погодження між різними фракціями, ускладнює міжфракційні відносини. Саме тому, тут зростає роль спікера як примірювача дискусуючих, адже він формулює питання для голосування, проводить засідання лідерів фракцій тощо.

Демократична система відносин припускає, що будь-яке прийняте політичне рішення є здійсненням волевиявлення більшістю. Тобто методом голосування відсікається таке формулювання, яке констатує зміст рішення на користь опозиції. Американський політолог Д. Баскін наполягає, що «неприйняття рішень стає важливим засобом здійснення влади» [14, с. 24]. За даними енциклопедичного довідника «Сучасні Сполучені Штати Америки», переважна кількість відхилених більшістю постанов й законопроектів були запропоновані опозицією [15, с. 63]. Для сучасної України прикладом такого феномену може слугувати неприйняття запланованих змін в податковому законодавстві у 2004 р., причиною якого називають протистояння між владою в особі першого віце-прем'єра М. Азарова, та опозицією, яку представляв голова бюджетного комітету П. Порошенко [16, с. 5].

Отже, здійснення влади шляхом неприйняття рішень змінює відносини з опозиційною політичною групою від боротьби з нею до її ігнорування. З іншого боку, в умовах реальної парламентської боротьби за рішення опозиція може «завоювати голоси хитких і заблокувати рішення, яке вимагають дві третини голосів» [13, с. 3]. Таким чином, вплив опозиції на прийняття парламентського рішення є ситуативним, або може бути відсутнім взагалі. Дослідник англійської політичної культури професор Р. Джессоп вважає, що «справжній зміст дій опозиції знаходиться за межами парламенту... Опозиція голосує проти більшої частини рішень, які приймаються, з надією, що вони не будуть популярними серед громадян або зовсім не виконуватимуться. У будь-якому випадку опозиція мріє про використання цих рішень як аргументів проти суперників на нових виборах» [17].

На процедуру прийняття рішень справляє чималий вплив і президент країни. Як відомо, повноваження президента переважно обмежуються законодавчою владою, згідно класичної моделі «стримувань і противаг». Тому будь-яке рішення є результатом певної взаємодії парламенту та президента, як це встановлено Конституцією. Так, багатоступеневий процес проходження законопроекту в конгресі США припускає, що законопроект повинен бути схвалений на кожній стадії. Таким чином, навіть формальній схемі прийняття рішення притаманний досить складний механізм його руху в парламенті та схвалення президентом. Д. Зубрицька зазначає, що у президента є можливість самостійного прийняття рішення. Більш того, така самостійність зростає при укладанні міжнародних угод. Так, за Конституцією США президент має право ратифікувати міжнародний договір тільки при підтримці двох третин голосів сенаторів. Однак у ХХ ст. США та низки європейських держав широко використовуються виконавчі узгодження, які укладаються президентом з представниками іноземних держав і не підлягають схваленню сенатом. Юридична сила цих узгоджень дорівнюється юридичній силі державних договорів, тому нині кількість виконавчих узгоджень у декілька разів перевищує кількість договорів, що укладаються США. Безперечно, «така терпимість законодавчої влади є результатом сформованої політичної традиції, яка не виникає вмиг. Навпаки, це свідчення довіри суспільства до виконавчої влади, що протягом американської історії створювала сильну державу» [13, с. 3]. Тут поєднуються харизматична особа президента і беззаперечна легальність державної влади.

Отже, процес прийняття політичних рішень в демократичних країнах демонструє певні специфічні особливості, що визначаються високим кредитом довіри до вищих органів влади, традицією протистояння опозиції та більшості в парламенті, свідомим відхиленням рішень, запропонованих політичними супротивниками з метою впливу на суспільну думку.

В Україні, де політичний процес характеризується трансформаційними змінами, умови прийняття політичних рішень визначаються мінливістю і непередбачуваністю. Автори Аналітичної доповіді «Динаміка політичного режиму в Україні (прогнозний аспект)» зазначають, що «політичні перетворення вітчизняної системи державної влади за останні двадцять років призвели до створення певної моделі державного управління, яка поєднує у собі як сучасну розвинену демократичну інституційну архітектуру, так і не характерні, в цілому, для сучасних західних політичних систем інституційні елементи» [18, с. 3]. Тут йдеться про «стале поєднання формально-інституційного дизайну, що вкорінює у суспільно-політичних процесах традиційний набір ліберально-демократичних процедур, стимулює становлення конституціоналізму та неформальних інституціалізованих практик політично-економічної

корупції: відтворення ретроорієнтованого класу державно-політичної бюрократії, публічно-приватний конфлікт інтересів держслужбовців, політичне рейдерство, «силове підприємництво» правоохоронних органів, політично-законодавче шахрайство, вибіркоче правосуддя та ін.» [18, с. 4-5].

Отже, політичне рішення як процес узгодження цілей і засобів їх досягнення суб'єктами політичної діяльності, у суспільстві з досить високим рівнем політичної культури не порушує цілісності і стабільності політичної системи. Там же, де дані вимоги не враховуються, або враховуються не повною мірою – прийняті політичні рішення нерідко призводять до серйозних політичних і економічних криз.

Бібліографічний список використаної літератури

1. Саймон Г.А. Адміністративна поведінка: Дослідження процесів прийняття рішень в організаціях, що виконують адміністративні функції / Г.А. Саймон [пер. з англ.]. — Вид. переробл. і доп. числен. заув. авт. — К.: АртЕк, 2001. — 392 с.
2. Гаман-Голутвина О.В. Взаимодействие политических и экономических элит современной России: кто даст денег на Отчизну? / О.В. Гаман-Голутвина // Век. — 2000. — № 48. — С. 3.
3. Bodnar A. Decyzje polityczne. Elementy teorii / A. Bodnar. — Warszawa, 1995. — 51 s.
4. Мескон М.Х. Основы менеджмента / М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури [пер. с англ.]. — М.: Дело, 1992. — 702 с.
5. Демидов А.И. Основы политологии: учеб. пособие / А.И. Демидов, А.А. Федосеев. — М.: Высш. шк., 1995. — 271 с.
6. Пугачев В.П. Введение в политологию / В.П. Пугачев, А.И. Соловьев. — 3-е изд. перераб. и доп. — М., 1996. — 346 с.
7. Дегтярев А.А. Принятие политических решений: учеб. пособие / А.А. Дегтярев. — М.: КДУ, 2004. — 416 с.
8. Політологія: підруч. / І.С. Дзюбка, К.М. Левківський, В.П. Андрущенко та ін.; [за заг. ред. І.С. Дзюбка, К.М. Левківського]. — К.: Вища шк., 1998. — 304 с.
9. Opałek K. Zagadnienia teorii prawa i teorii polityki / K. Opałek / rozdz. XIII. Prawo a polityka. — Warszawa, 1986.
10. Подвірна Н. Специфіка механізму ухвалення політичних рішень в Україні у період трансформаційних процесів [Електронний ресурс] / Н. Подвірна // Вісник Львів. ун-ту. Сер. Філософські науки. — 2010. — Вип. 13. — С. 180–187. — Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlnu_philos/2010_13/23.pdf.
11. Клементевич Т. Процесс принятия политических решений / Т. Клементевич // Элементы теории политики [под ред. Макаренко В.П.]. — Ростов н/Д, 1991. — 388 с.
12. Дегтярев А.А. Механизм выработки и осуществления государственной политики. Процесс принятия государственных решений / А.А. Дегтярев // Основы политической теории. — М., 1998. — 416 с.
13. Зубрицька Д. Вплив політичної опозиції на прийняття парламентських рішень / Д. Зубрицька [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Nvuu/PSF/2009_12/Zybrytska.pdf.
14. Baskin D. Amerikan Pluralist Democracy: A. Critique / D. Baskin. — N.Y., 1971. — 30 p.
15. Современные Соединенные Штаты Америки. Энциклопед. справочник. — М., 1988. — 63 с.
16. Кульчинський Р. За реформою законів не видно / Р. Кульчинський // Український діловий тижневик «Контракти». — 2004. — № 3. — С. 5–6.
17. Jessop R. Traditionalizm, conservatism and British political culture / R. Jessop. — L., 1974. — 65 p.
18. Динаміка політичного режиму в Україні (прогнозний аспект): Аналітична доповідь / [за заг. ред. д-ра політ. наук О.А. Фісуна]; РФ НІСД у м. Харкові. — Х.: Золоті сторінки, 2011. — 116 с.

Надійшла до редакції 02.10.2013 р.

Мазур А.Г. Политическое решение и процесс его принятия: специфика национальных и общественно-политических условий

Анализируются сущность и условия принятия политических решений. Определяется зависимость качества и эффективности политических решений от общественно-политических факторов.

Ключевые слова: власть, политическое решение, механизм, доверие, выбор управления.

Mazur O. Political decision and the process of adoption: specific national and socio-political conditions

This paper examines the nature and conditions of policy-making. Determine the dependence of the quality and effectiveness of policy decisions on social and political factors.

Keywords: power, political decision mechanism, trust, choice, control.